

Nr 267

Av herrar **Nordstrandh** och **Ringaby**, om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader.

(Lika lydande med motion nr 211 i Första kammaren)

Under de senaste 20 åren har högerpartiet i riksdagen framfört upprepade krav på en positiv lösning av frågan om den skattemässiga behandlingen av studiekostnaderna. Redan på hösten 1944 aktualiserades frågan i en interpellation av högermannen Elis Håstad. Under åren därefter har högerpartiet gång på gång krävt *avdragsrätt vid beskattningen för studiekostnader*.

Enligt 20 § kommunalskattelagen har skattskyldig rätt att från bruttointäkten göra avdrag för alla omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande. Detta får anses vara huvudregeln för behandlingen av de s. k. naturliga avdragen i en förvärvskälla. Regeln utvecklas och exemplifieras sedan i stadgandena om de skilda förvärvskällorna. För förvärvskällan *tjänst* användes en formulering som är något snävare än i fråga om övriga förvärvskällor. Beträffande dessa senare talas det mera allmänt om omkostnader, medan bestämmelser för förvärvskällan *tjänst* innehåller uttrycket *kostnader för fullgörande av tjänsten*. Denna snävare formulering torde vara anledningen till att avdrag i praxis inte medges för kostnader för förvärvande av tjänst. Någon principiell anledning att i föreliggande avseende göra skillnad mellan tjänst och övriga förvärvskällor föreligger emellertid inte. I enlighet med den generella bestämmelsen i 20 § borde avdragsrätt föreligga i fråga om studiekostnader. Särskilt framträder det direkta sambandet mellan tjänsteinkomsten och omkostnaderna för studierna i de fall innehavet av en viss examen är ett absolut villkor för erhållande av viss tjänst.

Enligt vår mening är kostnader för studier en investering för framtiden. En person som nedlagt kapital i sådan utbildning som avser att bibringa honom kunskaper för framtida användning i visst yrke har härigenom gjort en investering i en immateriell tillgång. Denna tillgång har en begränsad ekonomisk varaktighetstid, nämligen till den tidsperiod, varunder den skattskyldiges arbetsförmåga varar. En sådan skattskyldig måste i lika hög grad som exempelvis en rörelseidkare, vilken nedlägger kapital i maskiner och inventarier, anses ha investerat kapital i en förvärvskälla. Följaktligen bör han vara berättigad att vid taxering för inkomst av denna förvärvskälla åtnjuta värdeminskningssavdrag. Avdraget bör i princip vara så anpassat, att anskaffningskostnaden för

den immateriella tillgång hans kunskaper och färdigheter utgör blir till fullo avskriven under den tidsperiod tillgången kan utnyttjas i förvärvskällan.

Grundtanken beträffande avskrivningsrätt är att de årliga avdragen avpassas så att anskaffningsvärde i dess helhet avskrives under den tidrymd tillgången beräknas vara ekonomiskt användbar. Tillämpat på den immateriella förmögenhetstillgång som examen utgör innebär detta att studiekostnaden i sin helhet skulle vara avdragen först vid inträdet i pensionsåldern. I praktiken låter sig detta inte göra då det i det enskilda fallet blir omöjligt att avgöra under hur lång tid den skattskyldige kan tillgodogöra sig de kunskaper han skaffat sig genom sin investering. Därtill kommer att de närmaste åren efter examen ofta är förknippade med familjebildning och därmed följande betydande kostnader. Den skattemässiga effekten av avdragsrätten i fråga om inkomstgrupper med skilda inkomstförhållanden blir även jämnast med en relativt kort avskrivningsperiod.

Det är nödvändigt att det avdragsgilla beloppet fastställs efter schablonmässiga grunder. Det bör därvid icke råda delade meningar om att vissa för de studerande ofrånkomliga kostnader för *litteratur, avgifter, försäkringspremier och resor* skall medräknas. En väsentlig del av kostnaderna är emellertid *levnadskostnader*, för vilka avdrag ej bör få ske. Däremot bör avdragsrätt vara medgiven för *förhöjda levnadskostnader*. Till icke obetydlig del hör studiekostnaderna till denna kategori, särskilt för de studerande som icke har sin hemvist å studieorten. Likaså bör hänsyn tagas till att de studerande som regel inte kan tillgodogöra sig ortsavdrag under studietiden. För att vid fastställande av schablonen gå relativt högt talar även det förhållandet att studerande intjänar sin livsinkomst under ett färre antal beskattningsår än övriga inkomsttagare och på grund härav drabbas hårdare av progressiviteten i skatteskalorna än andra skattskyldiga. Utgångspunkten bör enligt vår mening vara ett avdragsgillt belopp å 2 500 kronor för varje studieår av en på normalt id avlagd primär examen. Avdragsrätten bör få åtnjutas under de fem år som löper från och med det år under vilket den studerande erhåller inkomst under helt år. Det avdragsgilla beloppet bör fördelas jämnt under den ifrågavarande femårsperioden. Rätt till avdrag för studiekostnader enligt ovan angivna riktlinjer bör införas med verkan från och med beskattningsåret 1965. De studerande som efter avlagd examen första gången uppnått hel årsinkomst under något av åren 1961—1964 bör åtnjuta partiell avdragsrätt, som fastställs med utgångspunkt i det år då hel årsinkomst efter avlagd examen första gången uppnåtts. Skedde detta 1961, bör partiell avdragsrätt åtnjutas med 20 %, var-efter för 1962 bör tillämpas 40 %, för 1963 60% och för 1964 80 %.

För den enskilde studeranden kommer den ekonomiska betydelsen av den av oss föreslagna avdragsrätten att vara beroende av hans inkomstläge. Utgår man från en studerande som efter avlagd examen kommer in i den reglerade befordringsgången, kan man räkna med att han under de år han åtnjuter av-

skrivningsrätt har en genomsnittlig marginals katt enligt nuvarande skatteskalor å ca 38 %. Den genomsnittliga årliga skattelättnaden för honom under avskrivningsperioden blir vid 5 års normalstudietid ca 900 kr. I det fall denne studerande under hela avskrivningsperioden skulle ha inkomst som statligt beskattades inom det lägsta skiktet i skatteskalorna, blir den genomsnittliga skatteprocenten 25 och skattelättnaden alltså ca 625 kr. per år. Givetvis kan inkomstläget under något eller några av de 5 år under vilka avskrivning sker vara högre än vi här utgått från, vilket innebär att den faktiska skattelättnaden blir större än som angivits.

Enligt vårt förslag skall avdragsrätt med avseende å studiekostnader första gången tillämpas beträffande inkomståret 1965 och sålunda vid 1966 års taxering. Bortsett från att avdragsrätt i något fall kan påverka eventuella fyllnadsinbetalningar före den 1 maj 1966, får vårt förslag i förevarande hänseende ingen som helst betydelse för statens del förrän budgetåret 1966/67.

Med åberopande av vad vi ovan anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte

a) besluta att avdrag för studiekostnader skall medges i förhållande till ett belopp motsvarande 2 500 kronor per normalstudieår samt i övrigt enligt de i motionen angivna riktlinjerna,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till innevarande års höstriksdag framlägga förslag till sådana ändringar i skatteförfattningarna som må föranledas av bifall till förslaget under a).

Stockholm den 26 januari 1965

Ove Nordstrandh

Per-Eric Ringaby
